

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 296/2014-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 11. júna 2014 predbežne prerokoval sťažnosť M. K., zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Krivákom, Advokátska kancelária, Gajová 13, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Co 399/2013 z 31. januára 2014 v spojení s uznesením Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 8 C 158/2011 zo 4. júna 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. K. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. mája 2014 doručená sťažnosť M. K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Krivákom, Advokátska kancelária, Gajová 13, Bratislava, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej

len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 Co 399/2013 z 31. januára 2014 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) v spojení s uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 8 C 158/2011 zo 4. júna 2013 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“).

Sťažovateľ v sťažnosti uvádza:

„Navrhovateľ (Sťažovateľ) sa návrhom podaným dňa 04.11.2011 domáhal od žalovanej (Ministerstvo spravodlivosti SR) náhrady škody vo výške 9.098,17.-€ a náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 350.000.-€...

... žalovaná súdu navrhla, aby žalobcu zaviazal na povinnosť zložiť preddavok na trovy konania podľa ustanovenia § 141a ods. 1. OSP.

... s návrhom žalobca nesúhlasil...

Súd vyzval žalobcu, aby sa vyjadril k svojim majetkovým pomerom a zaslal súdu vyplnené tlačivo pre dokladovanie majetkových pomerov... žalobca nikdy nežiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov, nakoľko celé konanie je oslobodené od súdnych poplatkov...

Súd nemôže svojvoľne skúmať majetkové pomery účastníka konania. Majetkové pomery môže súd skúmať iba na návrh.

... žalobca súdu dokladoval svoje majetkové pomery. Súd mal teda vedomosť o tom, že žalobcov mesačný príjem je cca 1.000.-€, jeho jediným nehnuteľným majetkom je rodinný dom v trhovej hodnote cca 50.-tis. €, v ktorom žije s manželkou a s dvomi nezaopatrenými deťmi a že zostatok na účte je cca 500.-€ a za posledných 6 mesiacov cca 4.500.-€, súd okrem majetkových pomerov poznal aj rodinné pomery žalobcu. ...

Domnievame sa, že pokiaľ súd, a to aj bez podania návrhu, skúmal predpoklady na oslobodenie od súdneho poplatku podľa § 138 OSP, v súvislosti s aplikáciou ustanovenia § 141a ods. 1 OSP, potom v odôvodnení svojho rozhodnutia mal jednoznačne uviesť, prečo žalobcovi nemožno priznať oslobodenie od platenia súdneho poplatku...

... súd v plnej miere vyhovel žalovanej, a to aj napriek tomu, že... musel vedieť, že takýto záväzok je pre žalobcu nesplniteľný a že takýmto postupom bude žalobcovi odňatá možnosť konať pred súdom. ...

Keďže žalobca si bol vedomý, že nemá žiadnu možnosť zložiť vyrubené preddavky na trovy konania, lebo takou vysokou finančnou sumou nedisponoval a znamenalo by to pre neho predaj rodinného domu, aby si zabezpečil prístup k súdu, listom zo dňa 30.04.2013 požiadal súd podľa § 95 ods. 1 OSP o zmenu žalobného návrhu tak, aby žalovaná suma nepresiahla 400 násobok min. mzdy, a teda nebol by daný dôvod súdu na postup podľa ust. § 141a OSP... Úmyslom žalobcu zmenou žalobného petitu bolo zachovanie si možnosti konať pred súdom a domôcť sa svojich práv. Zo strany žalobcu išlo o zmenu žalobného návrhu, a nie o čiastočné späť vzatie návrhu podľa § 96 ods. 1 OSP. ...

Keďže žalobca v lehote určenej súdom preddavky na trovy konania nezložil, prvostupňový súd Uznesením zo dňa 04.06.2013 pod sp. zn. 8C 158/2011 konanie zastavil. ...

Odvolačí súd Uznesením zo dňa 31.01.2014 pod sp. zn. 8Co 339/2013 napadnuté uznesenie prvého stupňa potvrdil. Doručením rozhodnutia odvolacieho súdu bolo konanie o žalobe žalobcu zastavené. Dovolanie súd nepripustil. ...

Z odôvodnenia potvrdzujúceho uznesenia Krajského súdu v Bratislave vyplýva, že ten sa síce odvolaním žalobcu zaoberal, ale iba formálne. Žalobca v podanom odvolaní uznesenie Okresného súdu o zastavení konania napadol v troch rovinách a to:

- a) že uznesenie o zastavení konania bolo vydané predčasne,*
- b) že súd prvého stupňa sa nezaoberal zmenou žalobného návrhu,*
- c) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, keď konanie súd zastavil, lebo zastavenie konania pre nezloženie preddavku na trovy konania nemá oporu v zákone. ...*

Ústavnému súdu dávame do pozornosti Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky pod sp. zn. I. ÚS 112/2012 zo 06.06.2012 v ktorom boli vyslovené tieto dve právne vety:

1. Právo na prístup na súd, hoci nie je absolútne, musí byť efektívne a ani súdy nesmú toto právo obmedzovať, či redukovať spôsobom porušujúcim jeho samotnú podstatu.

2. Pre uloženie povinnosti účastníkovi konania (navrhovateľovi, žalobcovi) zložiť preddavok na trovy konania, musí byť splnená aj v zákone neuvedená podmienka, ktorou je reálne odhadnutá výška budúceho priznaného nároku vo forme náhrady trov konania. ...

Pod odňatím možnosti konať pred súdom sa vo všeobecnosti rozumie taký postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré mu

právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany jeho práva právom chránených záujmov.

Zo znenia ustanovenia § 141a ods. 1 OSP, ktorý bol do Občianskeho súdneho poriadku zavedený novelou zákona č. 388/2011 Z. z. účinnou od 1.1.2011 vyplýva, že uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy konania prichádza do úvahy iba za splnenia zákonných podmienok a to :

a) predmetom konania je právo alebo nárok na zaplatenie sumy prevyšujúcej 400-násobok životného minima pre jednu plnoletú osobu, pričom právny titul uplatneného nároku nie je rozhodujúci,

b) zložiť preddavky na trovy konania navrhol odporca,

c) skutočnosť, že u navrhovateľa nie sú splnené podmienky pre priznanie oslobodenia od súdneho poplatku v zmysle § 138 OOSP

Ak chce súd na návrh žalovanej uložiť žalobcovi preddavky na trovy konania, musia byť splnené súčasne všetky tri podmienky.

V tomto konkrétnom prípade bola splnená iba jedná podmienka a to, že preddavky na trovy konania navrhla žalovaná. ...

Sankcia v podobe zastavenia konania sa vzťahuje len na prípady, v ktorých žalobca preddavok na trovy konania v určitej lehote nezloží, ale ho zloží žalovaná, ktorá má aj povinnosť tento preddavok zložiť.

Preto sankcia v podobe zastavenia konania uznesením Okresného súdu, ako aj potvrdzujúcim uznesením Odvolacieho súdu sa na žalobcu nevzťahovala pre nedostatok povinnosti zložiť preddavok na trovy konania na strane žalovanej, ako aj preto, že spor po podaní návrhu na zmenu žalobného petitu nepresiahol 400-násobok životného minima a aj preto, že celé konanie je oslobodené od povinnosti platiť súdny poplatok.“

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo M. K... na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Uznesením Krajského súdu v Bratislave zo dňa 31.01.2014 sp. zn. 8Co 399/2013 v spojení s Uznesením Okresného súdu Bratislava I. zo dňa 04.06.2013 sp. zn. 8C 158/2011 porušené boli.

2. *Uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 31.01.2014 sp. zn. 8Co 399/2013 v spojení s Uznesením Okresného súdu Bratislava I. zo dňa 04.06.2013 sp. zn. 8C 158/2011 sa zrušujú a vec sa vracia Okresnému súdu v Bratislave I. na ďalšie konanie.*

3. *Sťažovateľ si uplatňuje trovy právneho zastúpenia...“*

II.

V zmysle čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ namieta porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie okresného súdu o zastavení konania z dôvodu, že nezložil preddavok na trovy konania.

Sťažovateľ v sťažnosti nesúhlasí s uznesením o zastavení konania, keď okrem iného uvádza: „... sankcia v podobe zastavenia konania uznesením Okresného súdu, ako aj potvrdzujúcim uznesením Odvolacieho súdu sa na žalobcu nevzťahovala pre nedostatok povinnosti zložiť preddavok na trovy konania na strane žalovanej, ako aj preto, že spor po podaní návrhu na zmenu žalobného petitu nepresiahol 400-násobok životného minima a aj preto, že celé konanie je oslobodené od povinnosti platiť súdny poplatok.“

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď sa nesplnila podmienka podľa odseku 1, ak sťažovateľ preukáže, že túto podmienku nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Z hľadiska argumentácie sťažovateľa postupoval krajský súd nesprávne, keď zastavil konanie pre nezaplatenie preddavku na trovy konania.

V súvislosti s touto argumentáciou sťažovateľa ústavný súd poukazuje na rozhodovacu prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, podľa ktorej odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok dáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy a pod.). K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím. Pokiaľ krajský súd podľa sťažovateľa nesprávne potvrdil uznesenie okresného súdu o zastavení konania pre nezloženie preddavku na trovy konania, ak na to

nebol zákonný dôvod, treba to považovať za dovolací dôvod podľa § 237 písm. f) OSP, lebo ňou odňal tomuto účastníkovi konať pred súdom a bránil mu v realizácii procesného práva domáhať sa ochrany práva na súde, ktoré bolo porušené alebo ohrozené. K podobným záverom dospel ústavný súd už v rámci svojej predchádzajúcej rozhodovacej činnosti (I. ÚS 328/09, I. ÚS 200/2010, II. ÚS 283/2010, III. ÚS 300/2011).

Ústavou daná právomoc neumožňuje ústavnému súdu nahrádzať rozhodovaciu činnosť (právomoc) všeobecných súdov, ak je založená zákonom alebo na základe zákona, t. j. v danom prípade na základe uplatnenia postupu podľa § 237 písm. f) OSP. Ústavný súd môže založiť svoju právomoc na konanie až vtedy, ak fyzická alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si sťažovateľ ako účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd, naopak, čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne požaduje vyčerpanie všetkých sťažovateľovi dostupných a účinných prostriedkov nápravy. Aj podľa stabilnej judikatúry ústavný súd nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol domôcť ochrany v konaní pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a Občianskym súdnym poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi (I. ÚS 161/02, I. ÚS 79/07).

Ústavný súd v súvislosti so skúmaním podmienok konania o podanej sťažnosti v rámci jej predbežného prerokovania zistil, že sťažovateľ proti napadnutému uzneseniu krajského súdu dovolanie nepodal. Vzhľadom na uvedené je potrebné skonštatovať, že nevyčerpal mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mu zákon na ochranu jeho základných práv účinne poskytol a na ktorého použitie bol oprávnený v zmysle Občianskeho súdneho poriadku, čo zakladá neprípustnosť jeho sťažnosti. Sťažovateľ ani len netvrdil (tým menej preukazoval), že dovolanie nepodal z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Preto zo strany ústavného súdu neprichádza do úvahy ani prípadný postup podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Na základe uvedeného ústavný súd odmietol sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci.

K tomuto rozhodnutiu sa podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde pripája odlišné stanovisko sudcu Milana Ľalíka.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2014